

שירה שורשית בארץ ישראל מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

כשעם ישראל יוצא ממצרים, נודע לפרעה שבני ישראל לא יודעים את הכיוון: "נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר", ולכן סבר שאף שכבר שחרר אותם ואף שכבר יצאו ממצרים, הם חונים כעת על שפת ים סוף ולא יודעים את הדרך, וזו הזדמנות פז לגמול להם על כל עשרת המצות, ולקחת את הצבא המצרי שעד עכשיו לא התערב, ולהשמיד אותם. ואכן פרעה מאמץ הצעה זו ולוקח את כל הצבא, והם רודפים אחרי בני ישראל.

מדובר באנשים נשים וטף, אין צבא לישראל, הם רק עבדים שנגאלו עכשיו, והם רואים את הצבא המצרי מתקרב, והם פוחדים, ואז הם צועקים מה נעשה. חלק מהם אמרו נכנע ונחזור למצרים, וחלק אמרו אפילו שאין לנו צבא יש כל מיני דברים שניתן להילחם בהם עד שנמות, וחלק אמרו מוטב לטבוע בים מאשר לחזור למצרים, כך התפלגו הדעות.

ומשה רבנו מתפלל לה', והקב"ה משיבו: "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", שיכנסו לים. מוזר לומר לעם אנשים נשים וטף להיכנס לים, כי אפילו צבא לא נכנס לים אלא אם כן יש לו אמצעים שיוכל לשרוד שם. אבל סתם כך, מי ייכנס לים?! והלא יטבעו! והקב"ה אומר לו: "הרים את מטך על הים ובקעהו", ותראה שתהיה יבשה בתוך גושי מים אדירים. ואכן משה מרים את המטה. ונחשון קפץ ראשון, והים נקרע לשנים עשר שבילים, וכל שבט הלך ביבשה בין גושי הקרעים שנוצרו בים סוף, והאדמה יבשה, בלי בוץ, וכל שבט הלך בשביל שלו.

הצבא המצרי נדהם, הוא רואה איך בני ישראל הולכים בתוך הים, ומחליט להיכנס גם הוא בתוך הים, ואז כל גושי הקרח נופלים עליהם והם טובעים בתוך הים ובני ישראל המשיכו ללכת. ובני ישראל עוד פוחדים, כי זה טבעי לאדם שרדפו אותו כ"כ הרבה, והים פולט את גווניהם של מצרים, ובני ישראל רואים "את מצרים מת על שפת הים", ומיד באה התגובה הטבעית של עם שניצול מהשמדה מצרית: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה".

משום כך שבת בשלח מכונה 'שבת שירה', שירה שהפכה להיות מעין המנון של העם היהודי שכל יום אומרים את שירת הים, שירה אמונית. מרים לוקחת את התף ויוצאת עם בנות ישראל, כי זו שמחה לאומית שכולם השתתפו בה. וזו היא שירה שאבותינו, שהם חסרי כל, יוצאי מצרים שרים. ושירה זו מלווה אותנו למעלה מ-3500 שנה עד היום הזה.

מנהיגותה של דבורה הנביאה

אמת כי בהיסטוריה היהודית יש עליות וירידות, אך אמונה זו

היא החוסן שלנו. בלעדיה לא ניתן להחזיק מעמד. כי עם ישראל יש לו הרבה אויבים. ואכן אנו מפטירים בהפטרה שבת זו את שירתה של דבורה הנביאה בתקופת השופטים. אחר שיהושע בן נון קיבל את המנהיגות ממשה רבנו והוא הכניס את אבותינו לארץ וכבש אותה והנחילה לשנים עשר השבטים. עם הסתלקותו לא נמצאה מנהיגות ראויה שתמשיך את דרכו ונמצינו במשבר הנהגה, ובמקום שעם ישראל יישאר מלוכד, הוא הפך להיות שבטים שבטים, וכל אחד דאג לנחלתו. והנה, יבין מלך כנען קורא את המפה, הוא רואה שהעם אשר כבש את כנען נמצא במשבר מנהיגות, הוא מנצל הזדמנות זו ושולח את סיסרא עם צבא אדיר כדי לחצות את ארץ ישראל מטבריה עד חיפה דרך הר תבור, והוא מחלק את הדרך בין הגליל העליון לבין התחתון, ובצורה כזו הוא גרמו לכך שהציווי של יהושע ילך לאיבוד, זו הייתה נגמתו במלחמה.

דבורה הנביאה, אשה שופטת ומנהיגה משכמה ומעלה, חוששת שכל זה יירד לטמיון, והיא מוצאת את ברק בן אבינועם שראוי להנהגה, והיא אומרת לו לצאת למלחמת מגן על מנת להגן על העם והארץ. ברק בן אבינועם רואה שהדברים לא פשוטים, כי לפני כן דבורה שלחה למרוז להצטרף למלחמה, והוא לא היה מוכן כי לא היה איש מלחמה, ודבורה נידתה אותו. כי היא אמרה לו: מה זה קשור? זו לא מלחמת שררה אלא מגן.

האמונה - יסוד החוסן הלאומי

ברק בן אבינועם רואה שיש אנשים שלא משתתפים, לכן הוא אומר לדבורה: אני לא יוצא לבד, אם את באה איתי אני בא, ואם לא, לא. היא הסכימה. אך איך נלחמים נגד צבא אדיר של כנען שבראשו עומד סיסרא? אמנם יש מה שנקרא הרצון הלאומי לחיות ויוצאים למלחמת חירום, הם עולים ויורים חיצים וזורקים אבנים, זה לבד לא יכול להכריע צבא משרויי. אך זו דרכו של העם היהודי, הוא מוכן למסור נפשו למען המטך קיומו. ויש לו יוצא עם ה', לא עם ארה"ב וכו', לא שיש לזלזל בברייתות כאלו, אך יש חוסן לאומי אמוני גדול מאוד.

והנה ברק לא רצה לצאת אלא רק עם דבורה, ויש להם אמונה עצומה. ולמרות שמדובר בחודש סיון, שזה לא חודש של גשמים, פתאום הופיעו עננים וגשמים אדירים נפלו על צבא כנען שהתבוסס מרוב גשמים, ואז צבא קטן ומאלתר של עם ישראל עם חיצים ואבנים גרם לו למפלה. עד שסיסרא ברח משרה הקרב כי ראה שמפסיד. הוא מגיע ליעל אשת חבר הקיני שהיא ידידת העם היהודי והיא מקבלת אותו כדי "לשמור" עליו, ולכן הרגיש שם בטוח. והיא מאכילה אותו ומשקה אותו חלב. הוא עייף, וכרע ונרדם לפניו, והיא לקחה יתד, פגעה בו והרגה אותו, ולרגליה כרע נפל. גיבורה יהודיה אשר בתכסיס מאוד מתוחכם שבמצב

חירום לאומי מאין כמוהו, היא כורתת את ראשו ולוקחת אותו אל שר הצבא היהודי שמראה אותו לצבא כנען, הם מבינים שהכל אבוד ובורחים. וכך עם ישראל שרד. ואז "ותשר דבורה", שעם ישראל ניצל ממצרים כשעדיין לא היה עם מוגדר, אין לו ארץ ואין לו תורה, "אז ישיר משה", וגם כשהוא עם, עם ארץ ותורה, ונמצא במשבר הנהגתי ומצליח לסלק סכנה - חייבת בהצלה כזו לבוא שירה לאומית.

כל דור ודור צריך לדעת על קיומו בלא מורא ופחד, עם חזון ואמונה, ואז יש גם שירה. כי אם יש אמונה יש גם שירה. בכל דור ודור יש לו את השירה שלו. עלינו לדעת דבר אחד. אין מדובר בפסטיבל. השירה באה מתוך תובנה שאנחנו עם ייחודי ויש לנו ייעוד. כבר בשירת הים נאמר: "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך", כלומר משה רבנו אומר להם אל תחשבו שאנחנו שרים שירת הצלה בלבד, אנחנו שרים את שירת העתיד, אתם עתידים להגיע לארץ, לקבל את ירושלים עיר הקודש, יהיה לכם מקדש, "תביאמו ותטעמו", נטיעות, ט"ו בשבט, "בהר נחלתך", זו ירושלים. כבר אז מדברים על עם ישראל בארץ ישראל' זוהי נטיעה עם שורשים, לא ניתן לעקור אותו ואת זכויותיו. עם ישראל נועד לארץ הקודש, להיות עם קודש על פי תורת הקודש. זו השירה הלאומית.

המטרה: קיום חיים ערכיים

אי אפשר לדבר על עם נבחר בגלל שדם מיוחד זורם בעורקינו, איננו שונים משום אדם. לא בגלל הבדל ביולוגי או גזעי אנחנו מיוחדים, אלא רק בגלל הבדל אחד, אנו מוכנים לחיות חיים ערכיים, אנו מוותרים משלנו למען זולתנו, אנו כשמוצאים אבידה משיבים אותה, למרות שאנו לא חייבים. כזה עם ישראל, עם שיסודו בערכים. גם בשעה שמישהו מתגרר בך, עברת את הסכנה, "לא תקום ולא תטור", אל תהיה נאיבי, וכשצריך להחזיר תחזיר. אבל אם לא אירע כלום, להניח את האגו ולא לקום ולא לטור. אפשר לומר מדוע עשית לי כך וכך לפני כולם? הרי כולנו בני איש אחד נחנו. האמינו לי שמילים אלו משפיעות יותר. הנקמה מולידה נקמה עד אין סוף ולא כך דרכו של העם היהודי.

ולסיום, ט"ו בשבט מסמל את הנטיעות, "והיה כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל", מצוה לנטוע בארץ עצי מאכל, כך נזכור שהמים, האדמה והעץ הם הם היסוד לארץ פורחת ונפלאה, והם מסמלים את האדם-האדמה, "כי מעפר אתה ואל עפר תשוב", והמים - קיי הדעת קיי החכמה, והעץ - "כי האדם עץ השדה", "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה", כך נגרום שהחיים שלנו יהיו חיים של נטיעה רוחנית ערכית, ונכוון את עצמינו לא רק להשתרש בארץ בזכות הכח או המשפט, אלא בזכות הערכים שלנו, שעם ישראל יהיה נבחר באורחותיו, ואז בטוחני והאמינו לי, כי אומות העולם יתקשו להתווכח על זכותנו בארץ.

העלון מוקדש לזכרו של

אהרן ב"ר שמואל חמדי נע"ג

ולרפואת שרה ב"ר יחיאל חמדי מנב"ת

הליכות עם ישראל-עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' נחל גמלא 2, קריית אונו, ת.ד. 211, מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

מכון תורני לחקר
מנהג העדות

שבטות עיון
וירחי כלה

כולל אברכים

ארגון
"אשת חיל"

בית מדרש
לדיני הממונות

המרכז העולמי
למשפט התורה

שנה ופירש קשה מכולם

(פסחים מט, ב)

עקירת צנון בשבת.

חז"ל ראו בצורה דומה גם את התנהגותה של ערפה במגילת רות. דמותה של נעמי נראית במגילה כאשת מופת כפי שעולה מדיוק הפסוקים שדייקו חכמינו "ותצא מן המקום..." והלוא כבר נאמר ותקם... ותשב משדי מואב... אלא כפי שלמדו בפרשת ויצא יעקב, שם פירשו חכמינו שיציאתו של צדיק עושה רושם במקום שהוא עוזב, שכן עד עתה הייתה השפעתו על אנשי המקום, ומעתה כשאינו לידם הם יפעלו וירגישו אחרת.

שתי כלותיה של נעמי היו הקרובות אליה ביותר וממילא גם המושפעות הגדולות ביותר ממנה, הן אשר למדו ממנה את החוכמה ואת דרכי החסד של עם ישראל בצורה כל כך מעמיקה שלא רצו לפרוש ממנה עוד וחשבו להצטרף אליה לכל אשר תלך. נעמי העמידה אותן על גודל ההקרבה שהדבר ידרוש מהן, כשעיקר ההפסד שלהן יהיה חוסר יכולתן להקים משפחה, שכן היא הולכת למקום שבו היא תהיה מנוודה ולא רצויה בשל משפחתה שעם כל עושרה ברחה מן הארץ בשל הרעב אל ארצם של אויבי ישראל. רות החליטה לדבוק בחמותה, היא רצתה להגיע למקורות של אותה תורת חסד שהכירה אצל חמותה, וחיפוש האמת הגדולה, היה חשוב לה כל כך עד שהייתה מוכנה לוותר על הכול. עורפה לעומת זאת חזרה אל עמה, וחז"ל מצאו בשמה רמז לכך שלא רק שוויתרה על ההזדמנות להתעלות, אלא שירדה לדרגת שפלות נמוכה מאוד. הם מזהים אותה עם "הרפה" שנזכרה במקום אחר (שמואל ב, כא טו-כב) והולידה ארבעה ענקים לעם הפלישתי שהיו מגדולי המכשולים שעמדו בפני דוד ישראל בהורשת הארץ.

כמו במעשה אלישע בן אבויה, גם לעורפה ייחסו חז"ל שקיעה בזנות בזויה, וכפי הנראה תלו את נפילתה הגדולה באכזבתה הגדולה ממימוש אישיותה בעולם הקדושה. נדמה אם כן שכמו בכל כלי אחר, כך גם בתורה שהיא כלי חמדה, דווקא עוצמת הכלי מאפשרת לו לקדם ולהגיע להישגים גדולים, אך מנגד אותה עוצמה יכולה גם להביא לנזקים גדולים וחמורים אם לא משתמשים בה בדרך הגונה וראויה.

חכמי הגמרא כבר תיארו את התופעה המוכרת ששנאתו של אדם שישב ולמד תורה והחליט לעזוב את לימודו, קשה יותר משנאתם של עמי ארצות לתלמידי חכמים. אדם שהיה שייך לעולמם של לומדי תורה, ראה את גדולתה ועוצמתה של הקדושה ובכל זאת החליט לבחור בדרך אחרת – אינו נשאר בשוויון נפש כלפי התורה אלא הוא מפתח כלפיה שנאה עזה.

הדברים מתוארים במעשהו של אלישע בן אבויה, שהגיע למעלת גדולי התנאים ויש לנו תיאורים על דיונים שערך עם רבי עקיבה, ואף משנה אחת מדבריו נכנסה לפרקי אבות. כאשר החליט לפרוק עול תורה ומצוות מעליו, מעשהו הראשון היה ללכת ביום שבת לאשה זונה (חגיגה טו,א), היא עצמה נדהמה מכך שאדם גדול כמותו יגיע אליה וכשתממה בפניו על כך, חילל שבת בפניה כשעקר צנון מערוגה והיא השתכנעה שמדובר באדם אחר, מכאן בא לו כינויו החדש "אחר".

הרב קאפח הסביר תופעה זו (הערה 1 למו"נ א, לב) בעקבות הסברו של הרמב"ם לכך שבנושאים העמוקים של מחשבת ישראל חייב אדם להתקדם לאט ובזהירות, לברר את דרכו ביסודיות וללא חיפזון, שכן הוא עשוי בלימוד פזיז להגיע למסקנות מוטעות. ניסיון עיקש למצוא מסקנה לבעיות שעדיין איננו בשלים לפתרון עשוי לא רק לאכזב אותנו, אלא אף לפגוע במה שכבר רכשנו כשהדימוי לכך הוא אדם שמתאמץ להביט בשמש למרות עוצמתה ובכך הוא פוגע ביכולתו לראות גם דברים שקודם לכן יכול היה לראות.

הרב קאפח העיר על כך שמדובר בשתי מגבלות שיש לנו כבני אדם: האחת, בשל היות שכלנו פועל בחומר של גופנו ובכך הוא פועל במגבלות שאינן מאפשרות לו להבין הכול, וביחד עם זה ישנה מגבלה אחרת, רגשית יותר, והיא שבעקבות האכזבה הגדולה למראה חוסר יכולתנו בתחום זה, מתפרצים בעוצמה אדירה הכוחות הגדולים של אותו אדם ומבקשים להתריס ולפרוץ כל גדר אפשרית לא רק בדברים שיש מהם הנאה, אלא אפילו בפעולות שאין בהן שום הנאה כאותה

הענקת עיטור "יקיר עולם התורה" למורנו הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

מורנו ורבנו הגאון הרב **רצון ערוסי** הלוי שליט"א, נמנה על ששת הרבנים שעוטרו בעיטור "יקיר עולם התורה" השנה. ההענקת נערכה בעצרת במלון לאונרדו פלאזה בירושלים בתאריך י"ג בטבת. עמו זכו לעיטור ייחודי זה, כבוד הרבנים הגאונים: הרב **יעקב אריאל**, הרב **דב ביגון**, הרב **אליעזר מלמד**, הרב **חיים דוד קובלסקי** והרב **צבי שכטר** שליט"א.

הטקס נערך בהשתתפות כבוד הרב הראשי - הרב **דוד לאו** שליט"א, הרב הראשי לצה"ל - הרב **אייל קרים** שליט"א וסגן שר הבטחון - הרב **אלי בן דהן** הי"ו ורבנים ואישים חשובים נוספים.

מור"ר הרב קיבל את הפרס לאור מפעלו הברוך שמסימיו אנו שותפים יום-יום שעה-שעה. בהענקת הפרס נאמר: "על שנים של רבנות העיר קרית אונו, על הפצת תורה בכתב ובעל פה, על הקמת ארגון הליכות עם ישראל, ועל תרומתו העצומה להחדרת החשיבות של משפט התורה על ידי מאמרים, כנסים והקמת בתי דין לממונות. על כל זאת באנו על החתום ירושלים עיר הקודש י"ג בטבת תשע"ח."

במהלך העצרת התנהל דיון חי וסוער בנושאים אקטואליים רבים ומגוונים. בין השאלות שהתמודדו עמן משתתפי הפאנל, היו בדבר מיקומו של תלמוד התורה אצל בוגרי הישיבה ובעלי הבתים בישראל, וכן על אופן ההתמודדות עם תופעת קהילות רבות בארץ

יקיר עולם התורה ר' שלום פנחס כהן יצ"ו

המתנהלות על ידי ועד, ללא הדרכה תורנית של דמות רבנית קרובה ואינטימית.

בפאנל, קרא הרה"ג **חיים סבתו** שליט"א לפעול ולעשות. לא לדבר. אלא להוציא תכניות מהכח אל הפועל על מנת שדברים יקרמו עור וגידים, ויפה שעה אחת קודם. הרב סבתו תיאר את תהליך הקמת מפעל הרמב"ם היום, בו הגיעו אליו יזמי המפעל, בנו תכנית ושאלו מתי המועד הנכון להתחיל? בתשובתו ענה הרב סבתו כי "מתחילים היום!" ואכן למחרת התקיים השיעור הראשון של המפעל, שנושא כיום פירות בכל בעולם פרה ורבה למען השם.

במעמד ההענקת המרגש, נכחו תלמידיו ומשפחתו של מור"ר הרב, ורבנו היה מוקף אור יקרות ואהבה רבה סביב. אנו מאחלים לרב ולנו עוד שנים רבות של עשייה ברוכה, הנהגה בריחו כהדס, לוחמה עיקשת ללא פְּשָׁע, בְּרִשָׁע, על מנת לתת עולם במלכות שדי.

הייתה זו שעה של קורת רוח רבה, לכל תלמידי הרב, בה זכינו להביט אחורה לכמה רגעים וליהנות מפירות עמלו של הרב, וראינו את ההכרה לו הרב זוכה לא רק מתלמידיו אלא גם מהציבור הכללי בארץ ובעולם.

נאחל למורינו ורבנו שיכון על ממלכתו בבית הליכות עם ישראל במהרה, שהוא פְּחֹמֵר לְצַרָּה, שהיא מפעלו הרוחני של הרב וליבו ורוחו פועמת בקרב, והבניין הנ"ל הוא יסוד מוסד לכל מפעליו הרוחניים הברוכים של הרב.

סקירה: כנס לאוטמן לחינוך

ביום שלישי ח' בטבת תשע"ח נערך באוניברסיטה הפתוחה ברעננה כנס לאוטמן לחינוך. פורום דב לאוטמן למדיניות החינוך הוקם בשנת 2014 ושם לו למטרה לשמש במה מרכזית להעלאת נושא החינוך לערכים דמוקרטיים בישראל. האתגר המרכזי של הפורום הוא ליצור שותפות בין החלקים השונים של החברה הישראלית המגוונת. כבוד הרה"ג רצון ערוסי שליט"א נמנה על וועדת ההיגוי שמעצבת את מטרות העל של פורום דב לאוטמן. בוועדת

ההיגוי משתתפים אישי ציבור ידועים באהבתם לאדם ובפעילותם למען קידום ערכים משותפים בחברה הישראלית. בכנס האחרון השתתף מו"ר הרה"ג רצון ערוסי והיה הנציג המרכזי של החברה הדתית. לצידו ישבו נשיא המדינה מר ראובן ריבלין, נשיאת בית המשפט העליון לשעבר הגב' דורית בייניש, ראש עיריית רעננה זאב ביילסקי, נשיא האוניברסיטה הפתוחה הפרופ' יעקב מצר, מר נועם לאוטמן יו"ר קרן לאוטמן, ועוד שופטים ואישי ציבור.

הכנס השנה עסק בשיח ברשתות החברתיות ובדרכים שניתן לרתום אותן כדי לקדם מטרות חשובות כגון: חינוך לערכים משותפים, יצירת כבוד הדדי ושיח מכובד ומכבד, וחינוך להכרת כל חלקי החברה הישראלית על כל גווניהם השונים והייחודיים. במהלך הכנס נשא דברים נשיא המדינה מר ראובן ריבלין והביע את תמיכתו בכנס ואת ידידותו העמוקה עם מר נועם לאוטמן ואביו דב ז"ל.

סקירה: כנס בית הדין לממונות

בתאריך י"א כסליו התקיים כנס של בית הדין לממונות בנושא בתי הדין לממונות בשירות העם. הכנס התקיים באולמי ראסל ברמת גן. במעמד רבנים ואישי ציבור. הכנס נפתח בדברי ברכה של ראש העיר, סגנו וחברי מועצה, ובדברי רב השכונה הרב אריה נדב. רב העיר הרה"ג יעקב אריאל שליט"א נשא דרשא בנושא חזון ומציאות בבתי הדין לממונות. בדבריו עמד על הסתירה הפנימית המובנית בתאריך הלועזי של הכנס, כ"ט בנובמבר, היום הלועזי בו החליט האו"ם על הקמת המדינה. הרב דיבר על השמחה הגדולה שהייתה ועל הציפיות למדינה שתושפת על המסורת היהודית ומשפט התורה, ושלמרב האכזבה, בחרה המדינה לקחת לה לדוגמא מערכות משפטיות מאומות זרות ומתרבויות אחרות. יתר על כך, במשך הזמן יצאו איסורים שלא להפעיל בתי דין לממונות במסגרת מוסדות ממלכתיים, ורב עיר אינו יכול לקיים דיונים בלשכתו. הרב קרא להיערך מחדש, לחזק את משפט התורה וליצור אלטרנטיבה משפטית יעילה. מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א נשא אף הוא דברים בנושא מעמד בתי הדין לממונות. הרב עמד על ההתפתחות, על מאות תלמידי חכמים שמסיימים חושן משפט והופכים למאגר פוטנציאלי של דייני משפט התורה. הרב עמד על הצורך של מתן חסות ממלכתית למשפט התורה במדינה יהודית, כאשר בתי הדין לממונות יתקצבו ע"י הרשויות ויהוו ראש חץ בהפצת משפט התורה. הרב עסק בחזונו לפיו יישבו בקביעות הרכבים מומחים לנושאים אקטואליים שונים. בבית הליכות עם ישראל, הנמצא בבנייה, כבר הוכנו אולמות הדיונים המתאימים ונדרשת מודעות ציבורית למשפט התורה ולמעלותיו, כדי ליצור את התשתית למעבר העם לשפיטה על פי דין תורה.

הרב חיים והב, אב"ד קרית אונו, נשא דברים בנושאים הלכתיים שונים בפרוצדורה של דין תורה. כך דיבר על ההלכה שבית הדין שונה את טענות הצדדים, מבין אותן ורק אחר כך נותן את פסקו. הרב עמד גם על החיוב שיתקיים משא ומתן הלכתי בין דיני ההרכב לפני גיבוש פסק הדין, ושרק באופן זה, שלמדו הדיינים זה את דברי זה, ניתן להכריע ע"י רוב, אם לא הגיעו הדיינים לדעה אחת. הרב דיבר עוד על החיוב להציע פשרה בין הצדדים. חיוב זה נוהג בד"כ בתחילת הדין תורה, כאשר עדיין אין הדיינים יודעים להיכן הדין נוטה. אמנם גם אחר כך, עדיין יכולים הדיינים להציע פשרה מסוג אחר, פשרה בהסכמה ששיקוליה הם טובת השלום שבין הצדדים שזה אינטרס חיוני של הצדדים עצמם. הרב ישי סלומון חבר בית הדין בקרית אונו, דיבר על הקושי הטכני בהבאת הנתבעים לדין תורה. מעיקר הדין צריך להזמין את הנתבע שלוש פעמים לפני שניתן להוציא היתר לתבוע במקומות חיצוניים, ולעיתים יש בכך פגיעה בצדק בגלל הפסד הזמן והוצאות הטוענים הכרוכות בכך. אמנם מבחינה הלכתית, יש מקום לקצר את ההליך באמצעות שליחת שטר בורות ויודא הגעתו לידי הנתבע, כאשר בית הדין קוצב לנתבע זמן מספיק לחתום על שטר הבורות ולהשיבו לבית הדין או להמציא שטר בורות חתום של בית דין אחר. אולם גם באופן זה, עדיין יש נתבעים אשר אינם מוכנים לדון בדין תורה ואין עצה אלא להתיר לתובעים לפנות לערכאות. הפתרון העיקרי שיכול לעשות כל אדם, כדי להבטיח שענייניו יידונו בדין תורה, הוא שבכל הסכם שחותם בין הסכם רכישת דירה, ובין בהסכם מכירה, בין הסכם שכירות דירה ובין השכרה, וכן הסכמי עבודה, יוסיף כל

אדם סעיף בורות המקנה סמכות בורר לרב פלוני ו/או למי מטעמו. כדאי להוסיף סעיף נוסף שמשמעות סעיף הבוררות היא כחתימה על שטר הבוררות הנהוג באותו בית דין. ניתן להוסיף לחילופין גם שם של רב נוסף שיוכל לדון הוא או מי מטעמו אם וכאשר מסיבה כלשהי הרב הראשון לא יכול לדון. כך מבטיח אדם שענייניו ידונו בדין תורה, ומקיים בזה את מצוות התורה 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם כאשר מייקר את משפט התורה וכן נותן כלי אכיפה לדייני משפט התורה. כתיבת סעיף כזה נוגעת לכל אדם ויכולה לחזק מאוד את מעמדו של משפט התורה.

לאחר הדברים התקיים פאנל בנושאים שונים בדיני ממונות, בהנחיית הרב יהושע ישי יו"ר המועצה"ד ירושלים. בפאנל השתתפו, השופט בדימוס הרב גרשון גרמן, הרב יגאל מוניסר, עו"ד צוריאל בובליל, הרב רונאל אהרן אב"ד נתיבות, הרב מיכאל שיינמן אב"ד ירושלים, הרב עידו רכניץ, דיין בבית דין ארץ חמדה- גזית.

לסיום עלה מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א וסיכם את הנושאים בהם עסק הפאנל והוסיף בקריאה לציבור ולרשויות להרומם את קרן משפט התורה.

כוס תנחומים

לידידנו
חבר בית המדרש הליכות עולם
ר' **חיים גובאני** שיבלטר"א
ובניו היקרים שמואל, ענת אילן,
איריס, דורון, יחיאל ה"ו
בפטירת אשת החיל האם היקרה
זהבה ב"ר זכריה יעיש ז"ל
הנעימה במידותיה ומופת
בהליכותיה
יתן ה' ותנחמו מן השמים.
מערכת אור ההליכות

שהשמחה במעונם

לידידנו היקרים
מר **דניאל בשארי** ה"ו
סגן רה"ע נתניה וחבר הנהלת מכון משה
ורעייתו **דבורה מנב"ת**
לרגל הולדת הנכד **עמית נ"י**
בן **יניב ונעמה בשארי** ה"ו
ולרגל נישואי הבת
ליבנת עם בח"ל דניאל
ירבו השמחות וירבו הששונות
וירבה ה בטובכם ושמחתכם.
מערכת אור ההליכות

כוס תנחומים

משתתפים באבלו של חברנו איש רב
פעלים במפעלנו
ר' **משה ירמי** ה"ו
על אחיו שנפטר בטרם עת
מר **שמואל ב"ר יוסף ירמי** ע"ה
ה' ינחם אותו ואת כל האבלים
בנחמה שלימה.
ה' יגדור בעד פרצתם, ובכלל נחמת
ציון ינוחמו.
מערכת אור ההליכות

שאלות
משוחררות
א. מהו המנהג לגדל פאות?

ב. כאשר אני מתפלל עם מנין אשכנזי, שאין אחד מהם מכסה ראשו בטליתו בשעת התפילה, האם צריך אני לנהוג בעטיפת הראש בתפילה?

ג. האם חובה לעמוד בקדיש כשאני מתפלל עם אשכנזים?

לְכֹן אֵל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ

ד. מה ראוי ללמוד בתחילה בענייני מחשבה?
ה. האם מותר לפעול במסגרת חברתית מעורבת כגון "בני עקיבא", על מנת להשפיע רוחנית ע"י העברת שיעורים וכדו'?

[תשובות]

א. הגמרא בזבחים דף סג ופסקה הרמב"ם בפ"א פסולי המוקדשין ה"ב אפלו ציצתו בחוץ. וזה לא יתכן אלא בפאות. לפי שאם גדל שער ראשו הוא במיתה כמ"ש בפ"א ביאת המקדש ה"ל ט.

ב. כל זמן שאתה ביניהם אל תשנה את עצמך, מתלא אמר עלת לקרתא הלך בנמוסא.
ג. הוא הדין בקדיש אין שום חובה לעמוד אך אל תפרוש מן הצבור.

ד. למד הקדמת הרמב"ם למשנה, פרק חלק, שמנה פרקים, אגרות הרמב"ם.

ה. אם כפי שאמרת שנוכחותך תציל רבים מעין מצוה שתלך.

בכ"ר יוסף קאפח

שו"ת מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

מתוך אתר "מורשת" www.moreshet.co.il ואתר "נצח ישראל" www.net-sah.org

ש. האם בט"ו בשבט לפי מורי אומרים תחנון (אם תוכל לציון את המקורות)?
2. איפה מוזכר ברמב"ם ט"ו בשבט?

ת. רבינו לא זכר ט"ו בשבט כיום שאין אומרים בו תחנון.

ש. האם בתימן צויין ט"ו בשבט, וכיצד?

ת. לפי העדויות שנמסרו לי, רק בב"כ"נ אלאוסטא בצנעא נהגו לומר את התיקון, אבל לא נהגו באכילת פירות.

ש. מה הקורן לכך שאנו קמים לאח גדול, אבא וסבא כאשר הם עולים לקרא בתורה?

2. לא ראיתי שנהגו לקום שהמארז עולה. האם ראוי לשנות מהמנהג ולקום, גם אם אהיה יחיד בביהכ"ס (היות ושאר הקהל לא עומד)?

ת. 1-2. לפי עיקר הדין, אין עומדים בזמן קריאת התורה, לא כהקראים שעומדים בזמן קריאת התורה ואין זכר בתלמוד שעומדים לכבוד הרב או האב וכיו"ב בזמן שהוא קורא בתורה.

אבל מצד המנהג, אכן נהגו אצלנו לעמוד כשהאב או הסב קורא בתורה, וכן לדוד, או לאח הגדול. ויש שנהגו

לעמוד לכבוד הרב, כשהרב מברך ברכות התורה. וכל זה מדין כיבוד האב, ולכן נגזר הסב והדוד, והאח הגדול.

כי הסב, מלבד שבני בניו הם כבנים, הרי בדי"כ בתימן, נהגו קרובי המשפחה להתפלל בבית כנסת אחד, ולכן כשהסב קורא, הרי בנו עומד, ובן בנו עומד, ושאבו עומד.

ומאחר ואחיו הגדול כאביו, נהגו לעמוד כשאח גדול קורא בתורה.

בחרת הש"ץ כדרך שעומדים בתפילת הלחש אלא מסתובבים ומתעסקים בדברים שונים ומשונים, מי בעלון מזדמן ומי בספר כזה או אחר, מי בדיבורים עם חברו ומי במכשיר הטלפון ועוד כנ"ל... (וגם לסוברים שניתן לשבת בחזרה, הדבר לא מפחית את הסתואר, ונראה שאף מגביר...).

האם אין זה שיקול מכריע מתוך יתר השיקולים לחזור לתקנת הרמב"ם? יש לומר, שאת המציאות

רבינו לא זכר ט"ו בשבט כיום שאין אומרים בו תחנון.

ומאחר והאב עומד מפני אחיו, גם הבן עומד מפני דודו, מכח עמידת אביו. עיין שתי"ז או"ח, קמו, סק"ט, על מנהגו הנ"ל, וכן בעץ חיים על הסידור בעניין קריאת התורה.

ש. בעניין תקנת הרמב"ם לתפילה אחת בקול רם, ללא חזרת הש"ץ.

במציאות בימינו שרואים אנו שרבים מן המתפללים, אינם מרוכזים בתפילה, ולא רק שאינם עומדים

העגומה המתוארת ראיתי במספר בתי כנסת, מגון ציבורים ועדות, זרמים שונים, ישיבות... וכן בבירור עם עוד אנשים ששיתפתי אותם בהרגשה שלי ביחס הציבור בכלל לחזרת הש"ץ בימינו ומצאתי כמה שותפים להרגשה זו. ועל כן הפילה הנ"ל.

ת. לפי התיאור שלך, אתה צודק לחלוטין. דא עקא, יש לצערנו גם מציאות אחרת, שגויה מאוד, שידדי הרה"ג זזריה בסיס שליט"א

הכנסת העולמי 27
לדיני ממונות ומשפט עברי
בראשות הרב ד"ר רצון ערוסי שליט"א
רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל

נושא הכנסת:
ההפגנות במרחב הציבורי והאחריות המשפטית להן

בהשתתפות הרבנים הראשיים לישראל:
הראשון לציון הגאון הרב יצחק יוסף שליט"א | הגאון הרב דוד לאו שליט"א
בהשתתפות הרבנים הראשיים לירושלים:
הראשון לציון הגאון הרב שלמה משה עמאר שליט"א | הגאון הרב אריה שטרן שליט"א
ובהשתתפות רבנים, רבנים, שרים, חברי כנסת, ראשי ערים, משפטים וכלכלנים.

מעמד הפתיחה יתקיים בערב ביום רביעי ט"ו בשבט (31.1) בשעה 18:15 הציבור מוזמן!

הכנס מתקיים בשישי ביום-מוצאי ט"ו-י"ח בשבת תשע"ח 31.1-3.2.18
מלון רמת ירושלים, רחוב זאב וילנא 5, ירושלים. קודב לנשר היתרים

להזמנת חדרים במלון: www.mikudh.co.il / 073-7331173

במקביל יתקיים כנס מרכזי לנשים עם נטות רבנים הרצאות והופעות

המועצה הלאומית למשפחה
המרכז הלאומי לבריאות הנפש
המרכז הלאומי לבריאות הנפש
המרכז הלאומי לבריאות הנפש
המרכז הלאומי לבריאות הנפש

בית הדין לדיני ממונות
בראשות של **הרה"ג רצון ערוסי שליט"א**
רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל
קורא לציבור הרחב להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.

לפרטים יש לפנות אל מזכיר ביה"ד
בפקוד: 1533-5351119
או באמצעות פנייה בכתב לבלקשת בוררות, בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים, לכתובת:
בית הדין לדיני ממונות, ת.ד. 211 קריית אונו 55100
דוא"ל: bdmamonot@gmail.com